

Становище

от доц. д-р Александър Василев Гьошев

АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив

Факултет „Изобразителни изкуства“

Катедра „Дизайн“

Относно дисертационния труд

на Жаклина Иванова Жекова

„Визуалната обвързаност между класически и експериментални изобразителни техники в европейската калиграфия от края на ХХ и началото на ХХІ век.“

с научен ръководител проф. д-р Кристина Борисова

В изследването цялостно е проследено историческото развитие на европейската калиграфия, нещо повече – направен е опит да се опишат сложните и многопластови процеси, свързани както с технологичното развитие на писмената комуникация през вековете, така и с обособяването на различни религиозни и културни практики, оказали съществени влияния при налагането и формирането на разнообразни ръкописни шрифтове във времето. Проследена е визуалната обвързаност между класически и експериментални изобразителни техники във връзка с развитието на калиграфията в Европа.

За целите на изследването си Жекова провежда серия от интервюта с изявени художници калиграфи, които допринасят значително за изясняването на изследваната от нея проблематика, а именно – да се определят различните творчески аспекти при създаването на буквените знаци в калиграфския процес. Акцентувано е на важната роля на творческия експеримент в този вид художествена дейност.

Дисертационният труд се състои от увод, четири глави и заключение. В съдържателен план основните проблематики, които Жекова проследява в отделните части, са:

1. В **уводната част** е направен задълбочен тематичен анализ. Изяснени са предметът и методологията, целите, задачите, както и съдържателната структура на изследването. Жекова изследва както функционалността на

буквите като част от единни писмени системи, така и съществуването им като самостоятелни произведения на изкуството (*артефакти*).

2. В **първа глава** Жекова се фокусира върху въведение в историческото развитие и на калиграфията и обособява няколко цивилизационни и културни направления, свързани с хронологичното развитие на писмените системи в Африка, Азия и Европа:

- **Поява на шумерската и египетската писменост**

- **Финикийска, гръцка и етруска азбука**

- **Кратка история на източната калиграфия** – стойностна и интересна част от изследването, в която се правят важни препратки към генезиса на калиграфията в страните с литографически писмености. Коментират се важни открития, различни материали и техники, свързани с развитието на азиатската калиграфия, книгопечатането и производството на хартия в Китай.

- **Кратка история на арабската калиграфия** – в която се проследява връзката между възникването на арабската азбука и калиграфия и развитието на ислямската религия. Акцентира на факта, че за арабите писмеността е **висша ценност** и се отнасят към калиграфията като към точна наука.

Препоръката ми е, ако научният труд се издаде като книга, както силно се надявам, в тази част от изследването авторът да сподели кратка информация и за факта, че за много от ислямските мистици (суфии) буквите символизират небесните същности или възможности, които се проявяват във Вселената. Според херметическите им схващания (напр. на Ибн Араби) с изписването на формите на буквените знаци на арабски език се разкрива дълбинната същина на Божествените качества.

- **Кратка история на еврейската калиграфия** – важни за отбелязване в тази част от изследването са паралелите, които Жекова очертава между арабската и еврейската писмена традиция, свързани с развитието на *микрографията* и *калиграмата*.

3. **Втора глава** проследява историческото развитие на *европейската калиграфия*. Съществено внимание е отредено на историческото развитие на различни видове ръкописни шрифтове на латинската азбука – *капиталис монументалис*, *капиталис квадрата*, *капиталис рустика*, *унициал*, *полуунициал*, *островен унициал*, *карولينгски минускул*, *готика*, *хуманистичен минускул*, *канцелареска*, *англе* и др.

4. **В третата глава** от изследването Жекова прави обзор на историческото развитие на славянската писменост, като посочва и анализира класически изобразителни техники в източноевропейската калиграфия, свързани с българската и руската форма на кирилицата. В тази част авторът анализира писмените системи, отговарящи на стремежа към по-голяма бързина на изписването, както и по-добра четимост – полуустав, *попгерасимово писмо*, всички под силно влияние на гръцкия минускул, или т.нар. *бързопис*, както и развитието на *Граждански курсив*.
5. **В четвърта глава** от изследването Жекова проучва експерименталната калиграфия като съвременно изкуство през погледа на чуждестранни и български калиграфи. Особено важен за изследването е анализът на нестандартните начини на използване на универсалните инструменти и материали за писане.

Накрая в изследването е акцентирано на заключението, че калиграфията е специфична област в сферата на визуалните изкуства със силно емоционално, естетическо и психологическо въздействие.

Заключение: След като се запознах с дисертационния труд на Жаклина Жекова, считам, че **изследването е значимо и има приносен характер** не само що се отнася до изясняването на психологическите механизми и експерименталните изобразителни подходи в творческия калиграфски акт, но и във връзка с познаването на фундаментите на европейската култура и цивилизация, които са дълбоко свързани с изкуството на красивото писане.

Давам **положителна оценка** и препоръчвам на Научното жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Жаклина Иванова Жекова.

24 май 2023 г.

доц. д-р Александър Василев Гьошев